

Chrobotek strzępiasty (*Cladonia fimbriata* (L.) Fr.)

Syn. *Cladonia major*, *Cladonia minor*, *Cladonia carneopallida*

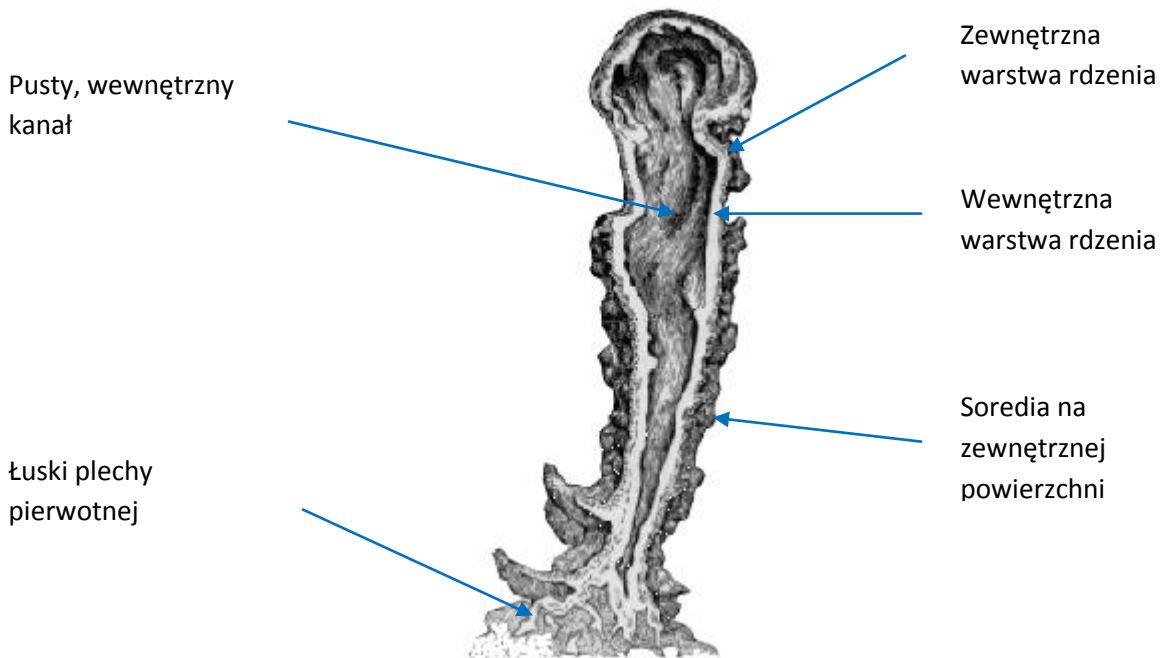
Plecha:

Pierwotna (łuseczki):

Plecha pierwotna łuseczkowata, trwała. Łuseczki do 6 mm długości i 4 mm szerokości, nierównomiernie ząbkowane do karbowanych, zatokowato wcięte, grubo pokryte sorediami (szczególnie na krawędziach), czasem z odkrytymi placami wśród sorediów.

Wtórna (podecja):

6-30(40) mm wysokości, 1-2 mm średnicy, zielone do biało-szarych, nierozgałęzione, z kieliszeczkami tworzącymi się przy wierzchołkach. Kieliszeczki 2-6 mm średnicy, z równymi lub ząbkowanymi krawędziami. Powierzchnia bez kory lub z jej śladowymi fragmentami w dolnej części (czasami kora rozciąga się do podstawy kieliszeczków). Soredia obfite, mączyste, czasem powiększające się, by później się rozpaść odsłaniając biały rdzeń. W plesze występują glony chlorokokkoidalne.

Rys. 1 Przekrój poprzeczny podecium.

Wyrastają z powierzchni lub krawędzi łuski plechy pierwotnej. Zazwyczaj puste w środku. Zakończenia podecjów kieliszeczkowate. Rdzeń dwuwarstwowy. Warstwa zewnętrzna biała, składa się z luźno ułożonych strzępek, zawiera skupiska glonów. Warstwa wewnętrzna bezbarwna lub biała, chrząstkowata, złożona ze sklejonnych strzępek grzyba ułożonych spiralnie wokół środkowego kanału.

Fot. 1 Biało-szare podocja chrobotka strzępiastego rosnącego na terenie otwartym.

Fot. 2 Zielonkawe podocja chrobotka strzępiastego rosnącego w cieniu.

Fot. 3 Kieliszczkowe zakończenia podców chrobotka strzępiastego.

Fot. 4 Typowy kieliszczyk stanowiący zakończenie podcjum chrobotka strzępiastego.

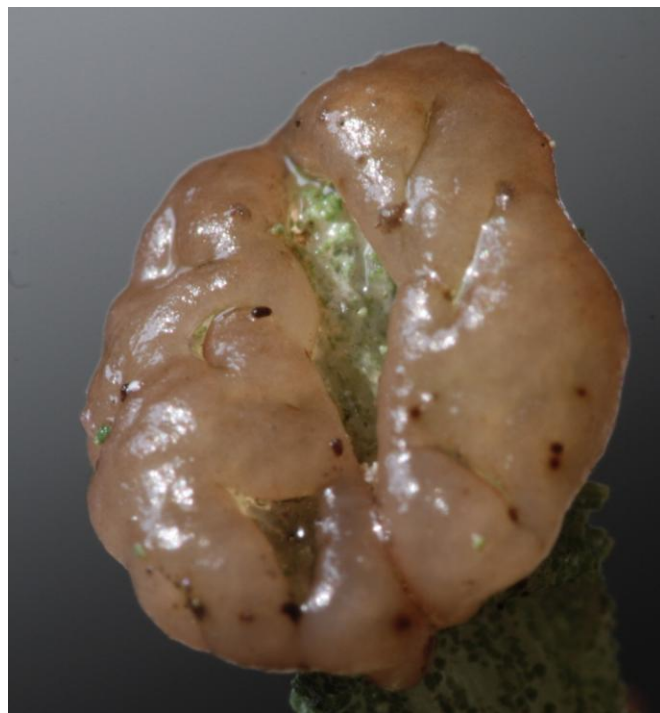
Fot. 5 Nietypowe zakończenie podcjuw chrobotka strzępiastego.

Owocniki:

Apotecja występują niezbyt często, brązowe, do 1,5 mm średnicy. Występują na krawędziach kieliszków lub na trzoneczkach. Zarodniki jednokomórkowe, bezbarwne, podłużne, o wymiarach 8-14 x 3-4,4 mikrometrów, po 8 w worku. Pyknidy występują na krawędzi kieliszeczka, półkoliste, z bezbarwną galaretką. Pyknokonidia o wymiarach 7-8 x 1,5-2,5 mikrometrów.

Fot. 3 Apotecja na krawędziach kieliszeczków chrobotka strzępiastego.

Fot. 4 Apotecja na wyrostkach chrobotka strzępiastego.

Barwienia:

K- lub K+ brudno-żółty do brudno-brązowego, C-, KC-, P+ ceglasty. Rdzeń UV-.

Metabolity wtórne:

Kwas fumarprotocetrariowy, atranorin.

Podłoże i ekologia:

Rośnie na drewnie, pniach drzew, glebie (wskaźnik kwasowości gleby wg Zarzyckiego R=1-3 - pH 4-6, wskaźnik wilgotności gleby W=2-3 - gleba sucha, świeża), mchach lub skałach, zwykle w głębokim cieniu (wskaźnik świetlny wg Zarzyckiego L=3-4 - cień do umiarkowanego światła). Preferuje tereny leśne i miejsca otwarte.

Występowanie:

Występuje na wszystkich kontynentach, głównie w strefie umiarkowanej. Bardzo pospolity w całej Polsce.

Uwagi:

Cladonia fimbriata charakteryzuje się zieloną (do szarej pod wpływem słońca), grubą, trwałą warstwą sorediów bardzo dobrze widoczną na podęczach. Kieliszeczki są zazwyczaj symetryczne i często posiadają wyrostki na krawędziach. Ich kształt często bywa zaskakujący. Rozmnaża się głównie przez propagację wegetatywną, przede wszystkim przez soredia. Porost wykazuje silne działanie antybakteryjne.

Opracowanie i zdjęcia: Grzegorz Gajkowski „Porost”